

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 18.10.2010
COM(2010) 567 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ПРОГРАМА САПАРД ЗА 2009 Г.

SEC(2010) 1202

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА ПРОГРАМА САПАРД ЗА 2009 Г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

От 2000 г. насам Европейският съюз (ЕС) засили своята предприсъединителна помощ за развитието на селските райони на десет държави кандидатки от Централна и Източна Европа, като създаде САПАРД — Специалната предприсъединителна програма за развитие на земеделието и селските райони. За изпълнението ѝ бе избран уникален подход: отговорността за програмата бе изцяло възложена на националните власти в държавите кандидатки чрез напълно „децентрализирано управление“, благодарение на което бе възможна реализацията на САПАРД. Една от целите е да се изпълняват многобройни малки проекти за развитие на селските райони, а другата — да се създадат структури, които могат да прилагат достиженията на правото на Общността след присъединяването. Подробна информация за изпълнението на програма САПАРД може да бъде намерена също в предишните годишни доклади, публикувани на уебсайта на Европейската комисия
http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/publi/index_en.htm.

Настоящият доклад се отнася по-конкретно до прилагането и финансовото изпълнение на програма САПАРД в България, Румъния и Хърватия, тъй като вече приключи работата по програмите САПАРД на осемте нови държави-членки, които се присъединиха към ЕС на 1 май 2004 г. През 2004 г. последните спряха да договарят средства по съответните си програми САПАРД и преминаха към договаряне на средства по следприсъединителните програми за развитие на селските райони. Плащанията към крайните бенефициери по техните програми САПАРД приключиха към края на 2006 г., а окончателните изравнителни суми по тези програми бяха изплатени от Комисията през 2007 г. и 2008 г.

Румъния и България, които се присъединиха към ЕС на 1 януари 2007 г., спряха да договарят средства за крайни бенефициери по САПАРД съответно на 31 юли 2007 г. и 31 октомври 2007 г.

Програмата на държавата кандидатка Хърватия бе одобрена с решение на Комисията на 8 февруари 2006 г. С решение на Комисията от 29 септември 2006 г. относно предоставяне на управлението Хърватия получи правото да получава средства по САПАРД. Договарянето на средства за крайни бенефициери по тази програма се осъществяваше до август 2009 г.

Последните плащания към крайните бенефициери по тези три програми бяха извършени към края на 2009 г., а заявленията за изплащане на окончателните изравнителни суми бяха подадени до Комисията в края на декември 2009 г.

Годишни доклади за програма САПАРД са изготвени за годините 2000 до 2008. Тъй като изпълнението на програмата приключи през 2009 г., годишният доклад за програма САПАРД за 2009 г. е последният доклад.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

2.1 Общи резултати от финансовото изпълнение¹

В Годишния доклад за програма САПАРД за 2005 г. бе извършена оценка на степента на постигане на целите в осемте нови държави-членки, които бяха приключили договарянето на средства. Подобен анализ беше направен за България и Румъния в доклада за 2007 г. след като приключи сключването на договори в тези държави-членки през 2007 г. По отношение на Хърватия, в която сключването на договори и плащанията към крайните бенефициери приключиха през 2009 г., резултатите от изпълнението са дадени по-долу.

Тъй като сключването на договори с крайни бенефициери по програма САПАРД приключи в България и Румъния през 2007 г., прилагането на тези програми през 2009 г. беше съсредоточено основно върху финансовото изпълнение и проблемите на контрола. Хърватия обаче все още имаше право да сключва договори с крайни бенефициери по фондовете на ЕС и спря договарянето през август 2009 г.

Към края на 2009 г. **отпуснатите по САПАРД средства** за държавите бенефициери за периода 2000—2006 г. възлизаха на общо 2 890,3 млн. EUR, от които 1 334,1 млн. EUR бяха отпуснати на осемте държави, които се присъединиха към ЕС през 2004 г.², а 1 556,2 млн. EUR — на България, Румъния и Хърватия. Сумата от 2 890,3 млн. EUR е с 45,7 млн. EUR по-малка от предходната година поради извършената през 2009 г. отмяна на поети задължения за българската програма.

В периода 2000—2009 г. реално **изплатените от Комисията средства** възлизаха на 2 700,5 млн. EUR³, което представлява 99,6 %⁴ от средствата, заделени за осемте нови държави-членки, и 88,2 %⁴ от средствата, заделени за България, Румъния и Хърватия.

Плащанията, извършени от Комисията през 2009 г., възлизаха на 254,1 млн. EUR и се отнасяха само до България, Румъния и Хърватия.

Степента на финансово изпълнение в размер на 88,2 % към края на 2009 г. е подобрение в сравнение с положението към края на 2008 г., когато финансовото изпълнение беше забавено поради свързаните с контрола проблеми в България и Румъния и ниската степен на усвояване от бенефициерите в Хърватия. Степента на изпълнение за тези държави в края на 2006 г., 2007 г. и 2008 г. беше съответно 46 %, 62 % и 69,8 %.

¹ Вж. приложение А.

² Чешката република, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша, Словакия, Словения.

³ Плащания за предварително финансиране и за изплащане на разходи.

⁴ За информация относно финансовото изпълнение по държави вж. таблица 3 от приложение А.

2.2 Договорени проекти и финансово изпълнение⁵

2.2.1 Осемте нови държави-членки

Договорените проекти в осемте нови държави-членки бяха над 34 000 на брой, като по тях **договореното участие на Общността** възлезе на 1 448 млн. EUR. Степента на финансово изпълнение по програмите достига 100 %, с изключение на латвийската програмата, при която степента на изпълнение е 95 %⁴.

2.2.2 Румъния⁶

Към 31 юли 2007 г. — датата, на която Румъния спря сключването на договори с крайни бенефициери, договорената обща сума възлизаше на 1 132 млн. EUR.

Към края на 2009 г. договорената сума беше намаляла на около 1 023 млн. EUR средства от ЕС за около 4 400 одобрени и приключени проекта, в сравнение с 1 066 млн. EUR средства от ЕС към 31.12.2008 г. Намалението на договорената сума с почти 10 % след 2007 г. се дължи на отменени проекти.

На трите най-големи мерки — *„Инвестиции в земеделски стопанства“*, *„Преработване и предлагане на пазара на земеделски и рибни продукти“* и *„Инвестиции в инфраструктура в селските райони“* — се падат около 88 % от договорената по програмата сума за над 3 200 одобрени и приключени проекта. Към края на 2009 г. плащанията за Румъния, включително авансовете, направени от началото на програмата, възлизат на 1 030,7 млн. EUR или 88,9 %⁴ от сумата, заделена за програма САПАРД.

2.2.3 България⁶

Към 31 октомври 2007 г. — датата, на която България спря сключването на договори с крайни бенефициери, сумата, за която бяха сключени договори, възлизаше на 458 млн. EUR.

Към края на 2009 г. сумата, за която бяха сключени договори, беше намаляла на около 346 млн. EUR средства от ЕС за над 2 600 одобрени и приключени проекта, в сравнение с 376 млн. EUR средства от ЕС за над 2 700 проекта към 31.12.2008 г. Намалението на договорената сума с почти 25 % след 2007 г. се дължи на отменени проекти.

На трите най-големи мерки — *„Инвестиции в земеделски стопанства“*, *„Преработване и предлагане на пазара на земеделски и рибни продукти“*, включително подмярка *„Пазари на едро“*, и *„Развитие и диверсификация на икономическите дейности“* — се падат 82 % от договорената по програмата сума, с над 2 200 одобрени и приключени проекта.

Слабото усвояване на средства към края на 2007 г. и 2008 г. доведе до отмяна на поети задължения за средства от ЕС на стойност съответно 27,6 млн. EUR през 2008 г. и 45,7 млн. EUR през 2009 г., като по този начин общата първоначално отпусната сума по програмата в размер на 444,7 млн. EUR намаля с 16 % до 371,4 млн. EUR.

⁵ За информация относно броя на договорените проекти и плащанията към крайните бенефициери по държави вж. приложение Б.

⁶ За информация относно изпълнението в Румъния, България и Хърватия вж. приложение В.

Към края на 2009 г. плащанията за България, включително авансовите, направени от началото на програмата, възлизат на 327,6 млн. EUR или 88,2 %⁴ от окончателно заделената сума за програма САПАРД. В сравнение с първоначално заделената сума в размер на 444,7 млн. EUR степента на изпълнение е 73,6 %.

2.2.4 Хърватия⁶

По програма САПАРД за Хърватия, одобрена през февруари 2006 г., с предоставени управленски правомощия през септември 2006 г., беше отпусната сума в размер на 25 млн. EUR въз основа на Годишно финансово споразумение (ГФС) за 2006 г., обхващащо само една година. Тази сума беше разпределена за мерките „*Инвестиции в земеделски стопанства*“ (34 %) и „*Преработване и предлагане на пазара на земеделски и рибни продукти*“ (66 %).

Сключването на договори за средства от ЕС с крайните бенефициери продължи до август 2009 г., като към края на 2009 г. сумата, за която бяха сключени договори, възлизаше на около 12,7 млн. EUR, което представлява 51 % от сумата, заделена за програмата.

Към края на 2009 г. бяха одобрени и приключени 37 проекта. Плащанията за Хърватия, извършени от Комисията от началото на програмата, включително авансови плащания в размер на 7,2 млн. EUR, достигнаха 14,0 млн. EUR, които представляват 55,8 %⁴ от сумата, заделена по програма САПАРД.

Програмата от един транш, приета в края на програмния период 2000—2006 г., даде възможност на Хърватия да създаде необходимите институции и административен капацитет за управление на средствата от ЕС. Независимо от усилията обаче, тя успя да усвои само около половината от заделените средства. Опитът, придобит по програма САПАРД, беше от полза за подготовката и изпълнението на предприсъединителната помощ за развитие на селските райони по програма IPARD, приета в началото на 2008 г.

2.2.5 Заявления за окончателно плащане

Заявленията за плащане на окончателното салдо по програмите на България, Румъния и Хърватия бяха представени на Комисията в края на декември 2009 г. Сравнението между **декларираните разходи на средства от ЕС** и първоначалното участие на ЕС, предвидено по програмите, показва степен на финансово изпълнение съответно 72 %, 87 % и 48 %. Вследствие на това неусвояване останаха неизползвани съответно 123 млн. EUR, 152 млн. EUR и 13 млн. EUR по програмите на България, Румъния и Хърватия. Освен това, тъй като вече изплатените от Комисията суми по тези програми, включително авансовите плащания, надхвърлят декларираните разходи, отрицателните окончателни салда по тези програми следва да бъдат възстановени на Комисията. Въз основа на декларираните суми, подлежащите на възстановяване суми на окончателните салда са по предварителни изчисления съответно около 5,9 млн. EUR, 23,3 млн. EUR и 1,9 млн. EUR. Сумите на окончателните салда обаче все още подлежат на проверка, уравниване на годишните сметки и приемане посредством решение на Комисията.

2.2.6 Коефициент на ливъридж

Общата сума на изплатените на крайни бенефициери публични средства, окончателно декларирани по всички програми САПАРД към края на 2009 г., е 3 564 млн. EUR, от

които съфинансирането от Общността се равнява на 2 669 млн. EUR. Тъй като голям дял от инвестициите, направени по програма САПАРД, са генериращи приходи инвестиции, за които подпомагането е до 50 % от публични средства, цялостното пряко въздействие на помощта от Общността по инструмента САПАРД, включително частното финансиране, възлиза общо на около 6 378 млн. EUR в инвестиции и услуги. Следователно всяко евро, дадено от Общността по програма САПАРД, води до инвестиция от **2,39 EUR**.

Отделните коефициенти на ливъридж на програмите на България, Румъния и Хърватия бяха съответно 2,79 EUR, 1,97 EUR и 2,70 EUR. Тъй като инвестициите в инфраструктура в селските райони, които не включват частно участие, представляват 45 % от общите деклариран разходи по румънската програма, коефициентът на ливъридж на споменатата програма е значително по-нисък от коефициентите на ливъридж на България и Хърватия.

3. НАБЛЮДЕНИЕ И ПРАВНИ АСПЕКТИ

През 2009 г. ЕС продължи да работи в тясно сътрудничество с държавите бенефициери България, Румъния и Хърватия във връзка с наблюдението и оценяването. Като допълнение към текущото наблюдение през 2009 г. бяха проведени четири заседания на комитетите за наблюдение — по едно за България и Румъния и две за Хърватия.

През декември 2008 г. Комисията удължи с една година, на „n+3“, срока за отмяна на задълженията по ГФС за 2006 г., подписани с България, Румъния и Хърватия, от края на 2008 г. до края на 2009 г., за да даде възможност на държавите да повишат усвояемостта чрез извършване на плащания до края на 2009 г. за проекти, договорени по програма САПАРД.

През 2009 г. беше прието решение на Комисията за изменение на програмата за България⁷. Това решение се отнасяше до промяната на финансовата таблица, за да бъде взета под внимание отмяната на поети задължения за 45,7 млн. EUR по Годишното финансово споразумение (ГФС) за 2005 г. По този начин неизразходваната до края на 2008 г. част от сумата, за която беше поето задължение, беше отменена въз основа на правилото за отмяна „n+3“.

По отношение на Румъния и Хърватия не бяха приети решения на Комисията за изменение на програмите.

4. ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОВЕРЯВАНЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО, ОДИТИТЕ И ПРОВЕРКИТЕ

4.1 Актуална информация относно поверяването на управлението и мисиите за наблюдение⁸

По отношение на програма САПАРД сигурността се постига чрез система за управление и контрол на програмите, установена както в съответствие с принципите на

⁷ Вж. приложение Г.

⁸ Вж. приложение Д.

зеделските фондове, така и в съответствие със съответните разпоредби на Финансовия регламент, отнасящи се до външната помощ. Сигурността се основава на децентрализиран подход с шест основни характеристики:

- агенции „САПАРД“, създадени и акредитирани от всяка държава кандидатка, които отговарят за прилагането на програмите,
- поверяване на управлението от страна на Комисията,
- правила за извършване на предварителни проверки от агенциите „САПАРД“ по отношение на 100 % от всички проекти и свързаните с тях плащания преди одобряването на проекта и преди извършването на всяко плащане,
- правила за извършване на последващи проверки от агенциите „САПАРД“ по отношение на всички проекти за период от пет години след окончателното плащане по проекта,
- сертифициране на годишните сметки на агенциите „САПАРД“ от независими одитори,
- двуетапна процедура за уравниване: процедура за годишно финансово уравниване на сметки, с която се определя сумата на разходите, извършени от агенциите „САПАРД“ през предходната финансова година, които се признават като разходи за сметка на средствата по програма „САПАРД“, и второ — уравниване по съответствие, с което се изключва финансирането, извършено без да се спазват приложимите правила.

През 2009 г. не бяха извършвани мисии за одит във връзка с поверяването на управлението и не бяха издавани решения на Комисията в това отношение.

Съгласно Регламент (ЕО) № 2222/2000 Комисията също така наблюдава за непрекъснатото спазване на условията и разпоредбите на посочения регламент, включително и тези от приложението към него. На тази база през декември 2009 г. беше проведена една мисия за наблюдение в Хърватия. Като се имат предвид резултатите от посочените проверки, изглежда, че критериите за акредитиране като цяло се спазват. Трябва да се отбележи, че като се има предвид обхватът на тази мисия, проектите не бяха анализирани напълно подробно, по-специално по отношение на допустимостта им, и че те могат да бъдат предмет на допълнителни разследвания във връзка със съответствието.

4.2 Планове за действие и възобновяване на плащанията за България и Румъния през 2009 г.

Както е описано в годишния доклад за програма САПАРД за 2008 г., след констатациите от проведените през 2008 г. мисии в България и Румъния, от националните органи на двете държави беше поискано с писма, изпратени съответно през юни и юли 2008 г., да изготвят план за действие за отстраняване на пропуските в контрола и да информират Комисията за прилагането на този план. Държавите бяха информирани също така за прекъсването на възстановяването на деклариран разход от страна на Комисията по отношение на три важни мерки в случая с България, и по отношение на всички мерки — в случая с Румъния, докато не започне надлежното прилагане на плановете им за действие.

През 2009 г. Комисията продължи да наблюдава отблизо прилагането на планове за действие. Комисията анализира получената допълнителна информация, която показва, че поисканата от Комисията допълнителна работа от страна на агенцията и одитния орган е извършена и докладвана по съгласувания начин. Беше поискана допълнителна информация и въз основа на нея, както и на заключението на независимите одитни органи, че планове за действие са приложени, възстановяването на декларираните разходи за Румъния и България беше възобновено съответно през юли и септември 2009 г. За повече информация вж. точка 4.4 по-долу.

4.3 Решения за уравниване на сметки

Следвайки изискванията, определени в Регламент (ЕО) № 2222/2000, Комисията трябва да уравни сметката (сметките) на агенциите „САПАРД“, създадени в държавите кандидатки. Въз основа на това на 30 септември 2009 г. Комисията прие решение за уравниването на сметките за 2008 г. за Хърватия.

В очакване на прегледа на допълнителната информация, която беше изискана от Румъния и България, решението за уравниване на сметките за финансовата 2008 г. по отношение на посочените държави не можеше да бъде прието на този етап. Трябва да се отбележи също, че решението за уравниване на сметките за 2007 г. за Румъния все още не е прието поради подобни причини.

4.4 Уравниване по съответствие

През 2009 г. Комисията проведе две мисии за проверка на съответствието с цел одит на разходите по програма САПАРД — една в Румъния през ноември и една в България през декември.

По време на тези одитни мисии беше направен преглед на новата система за управление, контрол и санкции по отношение на съответните мерки, финансирани по програма САПАРД. По време на мисиите беше проследено също прилагането на планове за действие по отношение на съответните мерки и беше направено заключението, че системата за управление, контрол и санкции се е подобрила в сравнение с миналото и че планът за действие е приложен. При мисията бяха разкрити обаче и някои други слабости във връзка с административните проверки и проверките на място.

4.4.1 Румъния

По отношение на Румъния извършеният одит за проверка на съответствието беше съсредоточен върху мерките *„Преработване и предлагане на пазара“*, *„Развитие и подобряване на междуселищната инфраструктура“*, *„Инвестиции в земеделски стопанства“* и *„Диверсификация на икономическите дейности“*. Изискваното прилагане от страна на румънските власти на плана за действие беше проследено също така посредством проверки на досиета и проверки на място в рамките на избраните мерки и чрез други тестове. По-специално бяха извършени проверки, за да се постигне сигурност, че системата за контрол се прилага в съответствие с акредитираните процедури и че проверките се извършват съгласно изискваните стандарти.

Основните констатации се отнасяха до проверките на място като част от провеждания от агенция САПАРД надзор, до съдържащите се в докладите за контрола доказателства

и документацията относно извършените измервания и до управлението на базата данни с референтни цени.

4.4.2 България

По отношение на България извършеният одит за проверка на съответствието беше съсредоточен върху мерките *„Инвестиции в земеделски стопанства“*, *„Преработване и предлагане на пазара на земеделски и рибни продукти“*, *„Диверсификация на икономическите дейности за осигуряване на алтернативни доходи“*, *„Обновяване и развитие на селата“*, *„Опазване и съхраняване на селското наследство и културни традиции“* и *„Развитие и подобряване на междуселищната инфраструктура“*. Изискваното прилагане от страна на българските власти на плана за действие беше проследено също така посредством проверки на досиета и проверки на място в рамките на избраните мерки и чрез други тестове.

Основните констатации се отнасяха до липсата на вписвания в контролния списък за проверките на място по отношение на начина, по който са извършени измерванията, и до липсата на документация в докладите за контрола.

Резултатът от одитите за проверка на съответствието, като например възможността за финансови корекции на съответните разходи, ще бъде разгледан в края на процедурите по уравниване на сметки.

4.5 Информация относно нередности и измама

Задължението за докладване за установени нередности е заложено в раздел Е от многогодишното финансово споразумение, подписано с държавите бенефициери.

През 2009 г.⁹ ОЛАФ получи 367 първоначални уведомления и 667 актуализирани съобщения за нередности, установени по програмата САПАРД в 9 държави-членки и държавата кандидатка Хърватия.

Броят на случаите, за които е докладвано, е нараснал с 59 % в сравнение с 2008 г. Най-много съобщения за нередности постъпиха от България, Румъния и Полша. Тенденциите в докладването се променят. В България се забелязва увеличение на случаите, за които е докладвано, от 56 случая през 2008 г. на 250 случая през 2009 г., в Полша — малко увеличение в размер на 2 %, докато в Румъния има намаление с 42 %, в Унгария — с 36 %, а Хърватия не е докладвала за никакви нови случаи.

Финансовото участие на ЕС по програмите САПАРД, за което са докладвани нередности през 2009 г., е нараснало със 103 % в сравнение с 2008 г., а сумата, която трябва да бъде възстановена, се е увеличила със 139 %. Най-голямата сума за възстановяване е от България.

Случаи, за които има подозрения за измама, бяха докладвани само от България, Румъния, Унгария и Полша. Те представляват 77 % от случаите през 2009 г. в България, 14 % от случаите в Унгария, 5 % от случаите в Румъния и 2 % от случаите в Полша.

⁹ Вж приложение Е. Обхванати са само три отчетни тримесечия на 2009 г.

Най-често използваните методи за откриване на нередности през 2009 г. са „одитът“ (21 % от всички случаи), „проверката на документи“ (15 %), „националният административен или финансов контрол“ (15 %) и „междуведомственото сътрудничество“ (11 %).

Най-често срещаните нередности през 2009 г. са „подправени оправдателни документи“ (29 % от случаите), „неспазване на други регламенти/договорни условия“ (13 %) и „нарушаване на правилата за възлагане на обществени поръчки“ (11 %). Най-голямата промяна в сравнение с 2008 г. беше отбелязана в дела на случаите, включващи „подправени оправдателни документи“ — от 18 % на 29 %. За всички тези случаи беше докладвано от България.

През 2009 г. ОЛАФ продължи да разследва сериозни случаи на измама и нарушения, свързани с мярката „Преработване и предлагане на пазара на земеделски и рибни продукти“ по програма САПАРД в България и Румъния. Разследванията на ОЛАФ разкриха ясни доказателства за системна измама в многобройни проекти, финансирани от САПАРД. Тези доказателства бяха предадени на съответните съдебни органи и разплащателни агенции за предприемане на съответните действия (съдебно разследване и възстановяване на финансови средства).

Към края на 2009 г. разследванията на ОЛАФ по многобройни проекти, финансирани от САПАРД в България и Румъния, продължаваха и броят им нарастваше.

5. ПРЕХОД КЪМ ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ И ИНСТРУМЕНТА ЗА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНА ПОМОЩ (ИПП)

С Регламент (ЕО) № 447/2004 на Комисията бяха предвидени правила за улесняване на прехода от подпомагане по програма САПАРД към следприсъединителното финансиране от секция „Гарантиране“ на Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието (ФЕОГА). След присъединяването, когато сключването на договори с крайни бенефициери по програма САПАРД спря, новите държави-членки, присъединили се към ЕС през 2004 г., можеха да включат плащанията по проектите, за които бюджетните кредити по програма САПАРД са изчерпани или недостатъчни, в програмите за развитие на селските райони за периода 2004—2006 г. От тази възможност се възползваха всички държави, с изключение на Естония и Латвия.

Съгласно условията на Регламент (ЕО) № 248/2007 на Комисията оставащите многогодишни бюджетни задължения, поети по програмите САПАРД за България и Румъния във връзка със залесяването, с организациите на производителите или с агроекологичните схеми, могат да се покриват в рамките на програмите за развитие на селските райони за периода 2007—2013 г. и да се финансират от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР).

Допълнителна предприсъединителна помощ за периода 2007—2013 г. беше предоставена на Хърватия на 25 февруари 2008 г., когато Комисията одобри програмата за селско стопанство и развитие на селските райони на Хърватия в рамките на раздел V от ИПП.

6. БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ

Макар че всички програми САПАРД са изпълнени, плащанията или възстановяванията по окончателните салда на осемте нови държави-членки са извършени и в Комисията са получени заявленията за плащане на окончателните салда за България, Румъния и Хърватия, има събития и действия, свързани с програма САПАРД, които продължават и след 2009 г. и някои от тях заслужава да бъдат споменати:

- съгласно член 9 от Регламент (ЕО) № 248/2007 от 8 март 2007 г. изплащането на окончателното салдо по програмите САПАРД за България, Румъния и Хърватия може да се извърши само след като:
 - сертифицираният отчет за разходите бъде представен на Комисията,
 - окончателният доклад за изпълнението бъде представен на Комисията и одобрен от нея,
 - бъде прието решението за уравниване на сметките.
- Съгласно МФС осемте държави бенефициери по САПАРД, които станаха държави-членки през 2004 г., трябва да продължат в течение на пет години след окончателното плащане по проекта да проверяват дали проектите не са претърпели съществено изменение и да записват дълговете в книгата на длъжниците, докато всички дългове бъдат възстановени или отписани в края на втората година след регистрирането им. Възстановените и отписани суми се съобщават на Комисията и следва да ѝ бъдат възстановени. В тази връзка между Комисията и осемте държави, за които окончателното салдо вече е изплатено, е установена процедура относно годишните доклади.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ОЦЕНКА НА СТЕПЕНТА НА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Оценката на общото въздействие на инструмента САПАРД в десетте държави бенефициери по отношение на целите му беше подробно изложена в предишните годишни доклади за САПАРД.

Като цяло беше установено, че различните мерки, финансирани по програма САПАРД, допринасят за устойчивото икономическо развитие, подобряването на околната среда и условията за живот, инфраструктурата на селските райони, както и за създаването на възможности за работа в селските райони. Инвестициите, направени в стопанствата и в хранителната промишленост, помогнаха на селскостопанския сектор да се подготви за присъединяването към ЕС и допринесоха по-специално за достигане на стандартите на ЕС.

Опитът, придобит при изпълнението на мерките по програма САПАРД и създаването на необходимите изпълнителни структури, беше използван в следприсъединителния период в хода на подготовката на програмите за развитие на селските райони, финансирани в рамките на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за гарантиране на земеделието, както и при подготовката на програмата IPARD за Хърватия.

През 2009 г. бяха извършени последващи оценки по отношение на осемте програми, които вече приключиха.

Накратко, тези оценки показаха, че предприеждинителните средства по програма САПАРД, използвани за мерките за инвестиции в земеделските стопанства и в преработването, са били относително ефективни, като са допринесли за конкурентоспособността и доходите на равнището на отделните бенефициери, а не на равнището на сектора, където въздействията са били умерени поради ограниченията на бюджета на САПАРД.

Въздействията върху икономиките на селските райони обикновено се оказват значителни на равнището на местната микрообщност. Относително малкият наличен бюджет не даде възможност на програма САПАРД да окаже по-голямо въздействие на регионално и национално равнище.

Поради малкия бюджетен дял за мярката *„Диверсификация на икономическите дейности“* програма САПАРД не намали в значителна степен зависимостта от селското стопанство в селските райони.

Оценките потвърдиха също така положителните въздействия на програма САПАРД върху изграждането на институционалните структури за управление и контрол на средствата от ЕС, създаването на работни места и запазването им, технологичната модернизация, а непряко и върху въвеждането на екологосъобразни технологии.

Предвижда се през второто шестмесечие на 2010 г. да завърши изготвянето на хоризонтална оценка чрез обобщаващ доклад на последващите оценки на осемте вече приключили програми. След приключването и след последващите оценки на програмите в България, Румъния и Хърватия също ще бъде направена подобна оценка.